

Lekcija 4

Zašto ljudi postaju aktivni građani?

Zašto ljudi žele da izmijene društvo i kako to mogu uraditi?

Obrazovni ciljevi	Razmotriti razloge zbog kojih ljudi prihvataju odgovornost za patnju drugih ljudi. Istražiti ulogu nevladinih organizacija u građanskom društvu.
Učenički zadaci	Učenici u grupnom radu sastavljaju djelove priče. Učenici iznose pretpostavke o razlozima društveno motivisanog ponašanja. Učenici razmišljaju o ulozi NVO-a. U grupama, učenici istražuju rad NVO-a ili društvenih aktivista. U grupama, učenici predstavljaju svoje rezultate.
Sredstva	Kopije kartica o Jeleni Šantić (radni list za učenike 6.4), već izrezane. Sredstva koja podržavaju učeničko istraživanje. Sredstva za prezentacije grupa, npr. veliki listovi papira, olovke u bojama.
Metodi	Grupni rad. Pregovaranje. Moralno rezonovanje. Kritička evaluacija. Istraživanje. Grupno predstavljanje.

Konceptualno učenje

Društveno djelovanje: Akcija koju preduzimaju građani ili članovi zajednice kako bi riješili društveni problem.

Građanin: Neko ko ima legalno članstvo (državljanstvo) jedne državne zajednice. Državljanstvo podrazumijeva prava i dužnosti, iako se stavovi ljudi razlikuju po pitanju lične odgovornosti za ono što se dešava u zajednici.

Aktivni građanin: Neko ko preduzima javne aktivnosti kao odgovor na društveni problem ili problem u zajednici.

Nevladina organizacija (NVO): Organizacija koju osnivaju i vode građani (a ne vlasti) u svrhu rješavanja društvenih problema. Nevladine organizacije djeluju javno, a ne tajno, i rade na raznim nivoima društva kako bi unijele određene promjene. One se često bave slučajevima u kojima prava građana nijesu adekvatno zaštićena ili nijesu priznata od strane vlasti. Nevladine organizacije mogu saradivati sa vlastima ili predstavljati njihovu opoziciju. Demokratska društva imaju zakone po kojima nevladine organizacije djeluju i koji im daju njihova prava i pružaju pravnu zaštitu.

Građansko društvo: Građani i organizacije koji poduzimaju javne aktivnosti, mimo onoga što preduzimaju vlasti, smatraju se komponentom građanskog društva. Građansko društvo je dio veze koja postoji između pojedinaca i vlasti.

Lekcija

Nastavnik dijeli razred na grupe od po četiri učenika, a potom im daje podatke o Jelenu Šantić (radni list za učenike 6.4). Podaci bi po mogućnosti trebalo da budu izrezani na zasebne isječke. Nastavnik upućuje grupe da isječke nasumice podijele između članova grupe. Članovi grupe naizmjenično čitaju isječke jedni drugima. Cijela grupa zajedno treba da poreda isječke onim redom koji im se čini najlogičniji.

Nastavnik potom upućuje učenike da unutar grupe razgovaraju o sljedećim pitanjima i da, po mogućnosti, nađu zajednički odgovor. Nastavnik naglašava da je sasvim uredu ako se članovi grupe ne slažu, ali da razmjena ideja dovodi do boljih odgovora. Učenici pojedinačno bilježe vlastite odgovore. Nastavnik, potom, razgovara o ključnim pitanjima sa cijelim razredom, a ta se diskusija može bazirati na pitanjima koja slijede.

Pitanja

- Šta mislite koji su glavni razlozi što se Jelena Šantić priključila Grupi 484?
- Kojim biste riječima opisali Jelenu Šantić, na osnovu onoga što znate o njoj?
- Šta mislite zašto Jelena Šantić i Grupa 484 nijesu prepustili vlastima da urade ono što su oni željeli da urade?
- Koje vrste potreba Grupa 484 pokušava zadovoljiti?
- Kakvo su se društvo Jelena Šantić i Grupa 484 nadali da će izgraditi?
- Šta mislite koliko su važne nevladine organizacije (kao što je Grupa 484) u jednom društvu? Šta mislite šta ovakve organizacije mogu postići? Razmislite o njihovoj ulozi u odnosu na rad organa vlasti, kao i u odnosu na zadovoljavanje potreba (ostvarivanje prava) građana.
- Razmislite o sopstvenom društvu. Koje bi potrebe, prema vašim saznanjima, mogle biti efikasnije zadovoljene uz pomoć aktivnih pojedinaca koji su voljni preuzeti odgovornost ili uz pomoć nevladinih organizacija?

Kako bi dao primjer, nastavnik čita sljedeći citat iz međunarodnog izvještaja za 2003. o nevladinim organizacijama u Bosni i Hercegovini:

„Sektor nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini i dalje daje pozitivan doprinos procesu uspostavljanja demokratije i građanskog društva. [...] U Bosni i Hercegovini trenutno postoje 7.874 nevladine organizacije, koje djeluju prema starom i novom zakonu o registraciji. [...]

Sektor nevladinih organizacija pokazao je da je sposoban da organizuje javne kampanje širih razmjera kojima se zagovara promjena pitanja koja su od ključnog značaja za bosanskohercegovačko društvo, uključujući tu i problematiku mladih, jednakosti polova, zaštite okoline, zaštite prava manjina, itd. Veliki broj nevladinih organizacija i dalje pruža usluge na polju zdravstvene zaštite i socijalne pomoći, obnove, zaštite ljudskih prava, zaštite okoline, te zaštite manjinskih grupacija.“²³

Nastavnik raspravlja s učenicima o ovom citatu. Prvo bi trebalo da razmisle mogu li se područja djelovanja spomenuta u izvještaju primijeniti i na njihovu zemlju. Zatim nastavnik traži da se sjete primjera različitih vrsta projekata koji bi se mogli preduzeti u ovim područjima djelovanja.

Pitanja

Kao zadnji zadatak u okviru ove lekcije, svaka od grupa treba da se fokusira na jednu od pomenutih oblasti i o njoj pripremi odgovarajuću prezentaciju koja bi se zasnivala na gradivu izloženom u okviru lekcije. Umjesto toga, ukoliko za to postoji odgovarajuća oprema, učenici bi mogli saznati nešto više i pripremiti grupne prezentacije o životu i radu drugih aktivnih građana; primjeri mogu biti i međunarodno poznate ličnosti kao što su Majka Tereza ili Nelson Mendela.

²³ Izvor: Izvještaj USAID-a pod nazivom „NVO indeks održivosti, Evropa i Evroazija 2003.“, str. 42 i 43; www.usaid.gov/locations/evrope_eurasia/dem_gov/ngoindex/2003/bosnia.pdf